

Värt att veta om egenkontrollprogram

Du som tänker sälja elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och/eller tobaksfria nikotinprodukter till konsumenter ska själv kontrollera att försäljningen i din butik följer bestämmelserna i lagen om tobak och likande produkter samt lagen om tobaksfria nikotinprodukter. För att säkerställa att bestämmelserna kommer att följas ska du dokumentera kontrollen av verksamheten i ett egenkontrollprogram som är anpassat för din verksamhet. Det är näringsidkaren, det vill säga du som äger verksamheten, som ansvarar för att det finns ett egenkontrollprogram. Programmet bör bland annat beskriva hur personalen ska få information om lagens bestämmelser och vilka rutiner som ska följas när det gäller försäljningen.

Ett egenkontrollprogram fungerar som ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen och är ett viktigt underlag för kommunen när det blir tillsyn. Om du inte följer lagens bestämmelser kan kommunen ge dig försäljningsförbud eller en varning. Det gäller också om du inte har ett egenkontrollprogram.

Försäljningsställe

Namn på försäljningsstället	Gatuadress	
Postnummer och postort	E-post	
Kontaktperson	Telefon	Antal anställda

Ägare

Firmanamn (AB, HB, enskild firma etc.)	Organisationsnummer/personnummer
--	----------------------------------

Nedan följer ett förslag på vad ett egenkontrollprogram för försäljning kan innehålla. Hjälptexten under rubrikerna beskriver lagens försäljningsregler och kryssrutorna är förslag på rutiner som kan vara ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen. Det finns också tips på information som inte är försäljningsregler men som kan vara bra att känna till och en hjälp för dig och din personal.

Allmänna rutiner**Åldersgräns och ålderskontroll**

Den som säljer elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter ska vara säker på att kunden har fyllt 18 år. Personen som säljer eller lämnar ut varan, exempelvis expediten i kassan, är personligen ansvarig för att ingen under 18 år får köpa varan. Det betyder att den som säljer till någon som inte har fyllt 18 år kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om kassapersonalen är osäker på kundens ålder ska de begära legitimation. Det kan vara svårt att enbart genom utseendet bedöma en ungs ålder. Ett sätt att försäkra sig om att en person fyllt 18 år är att begära legitimation av alla som ser ut att vara under 25 år. Om kunden inte har fyllt 18 år får varan inte säljas. Varan får heller inte lämnas ut om det finns särskild anledning att tro att den kommer att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll på försäljningsstället?

- Om vi är osäkra på om kunden har fyllt 18 år frågar vi efter legitimation.
- Vi kontrollerar kundens ålder via födelsedata på legitimationen.
- En ålderssticka (dekal) finns för att underlätta ålderskontrollen.
- Vi rekommenderar att personalen begär legitimation av alla kunder som ser ut att vara under _____år.
- Om kunden inte kan visa att han eller hon är över 18 år nekar vi köp.
- Om kunden inte visar legitimation på begäran nekar vi köp.
- Om personalen misstänker att varan är avsedd för någon som är under 18 år nekar vi köp.
- Om kunden är påstridig tillkallas en chef eller annan ansvarig personal.
- Annat:

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll om försäljningen sker via automat, postorder, på nätet eller liknande?

- Ej aktuellt.
- Poletter eller liknande till automat säljs i kassan med ålderskontroll.
- Automaten är placerad så att den kan bevakas kontinuerligt.
- Ålderskontroll vid köp på nätet görs via bankkort eller liknande.
- Försändelser via post skickas med rekommenderat brev, mottagningsbevis, personlig utlämning eller liknande.
- Försändelser via post innehåller uppgifter om att varan inte får lämnas ut till någon som inte fyllt 18 år.
- Annat:

Har ni någon rutin för att följa upp hur personalen hanterar kravet på ålderskontroll? I så fall, vilken?

På vilket sätt hanterar ni problematiska situationer, exempelvis om kunden inte kan visa någon legitimation?

- Vi informerar personalen om risker som kan uppstå i samband med försäljningen av de åldersbegränsade varorna och ger förslag på hur dessa kan hanteras.
- Vi utbildar personalen i konflikthantering som inkluderar information om åldersgräns och ålderskontroll.
- Annat:

Information om åldersgränsen 18 år

På försäljningsstället ska det finnas minst en tydlig och klart synbar skylt med information till kunderna om förbudet att sälja eller lämna ut produkter till den som inte har fyllt 18 år.

Skylden ska normalt sett placeras vid kassan för att uppfylla kravet på att vara tydlig och klart synbar. Det finns inget som hindrar att fler skyltar placeras på andra platser på försäljningsstället.

Var är skyltar om åldersgräns placerade på försäljningsstället?

- Vid kassan
- På entrédörren
- På skyltfönstret
- Vid hyllan där varorna är placerade
- På beställningsterminal/varuautomat
- Annat:

Utbildning och information till personal

En näringsidkare som säljer elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter ska se till att personalen har den kunskap som behövs kring försäljningen. Det är näringsidkarens ansvar att bestämmelserna följs men kassapersonalen har också ett eget ansvar vid försäljningen. Det är därför viktigt att all personal som arbetar i kassan och lämnar ut varan känner till sitt personliga straffansvar i samband med försäljningen.

På vilket sätt informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll, deras personliga straffansvar och övriga bestämmelser vid försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter?

- Vid anställning av ny personal
- Personalmöten
- Intern utbildning
- Extern utbildning
- Informations- och utbildningsmaterial
- Annat:

Hur ofta informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och om övriga bestämmelser vid försäljningen?

- Vid anställning av ny personal.
- Minst en gång per år.
- Vi använder en tabell för att notera tidpunkterna för information och utbildning till personalen (se bilaga 1).
- Annat:

Särskilt stöd till ung personal

Det finns inget ålderskrav för den som står i kassan och säljer åldersbegränsade varor till kunden. Däremot måste kassapersonalen vara införstådd med lagen och ha en reell möjlighet att vägra sälja varorna till den som inte är 18 år. I många fall är detta svårt för ung personal.

Vilket särskilt stöd ger ni till ung personal för att hantera svåra situationer i samband med försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare?

- Ung personal kan få stöd från erfaren personal under hela arbetstiden.
- Ung personal får extra utbildning och stöd för att hantera svåra situationer.
- Annat:

Information om kontrollköp

Kommunen har rätt att göra kontrollköp för att testa om försäljningsställen har bra rutiner för sina ålderskontroller. Det innebär att en person som har fyllt 18 år och ser ung ut testar om det går att handla åldersbegränsade varor utan att visa legitimation. Syftet är förbättra rutinerna för ålderskontroll.

Kom ihåg att informera din personal om att ert försäljningsställe kan få besök av någon som gör ett kontrollköp!

Avvikelser

Du ska ha kontroll över din försäljning och även se till att din personal följer bestämmelserna. Det är viktigt att du åtgärdar brister som kan uppstå. Om bestämmelserna i lagen inte följs kan kommunen ge dig försäljningsförbud eller en varning. Det är ett stöd för dig att dokumentera vilka åtgärder du gjort, om en brist uppstår. Då blir det också lättare för dig att följa upp om bristen har rättats till.

Vilka åtgärder tas om det uppstår brister, såsom att bestämmelser i lagen eller att egenkontrollprogrammet inte följs?

- Personalen får en genomgång av försäljningsbestämmelserna.
- Vi tar kontakt med kommunen för att få informationsmaterial.
- Erfaren personal får särskilt ansvar för försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare/tobaksfria nikotinprodukter.
- Försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare/tobaksfria nikotinprodukter begränsas till vissa tider på dygnet.
- Annan åtgärd:

Särskilda rutiner för försäljning av e-cigarett och påfyllningsbehållare

Nedanstående rutiner fyller du endast i om du säljer e-cigarett och påfyllningsbehållare

Produktkrav och märkning

För elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns krav på produktinnehåll och utformning, informationsblad, innehållsdeklaration, produktpresentation samt hälsovarning. Varje förpackning till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska ha en hälsovarning, innehålla ett informationsblad och ha en innehållsdeklaration. Märkningen får inte antyda att en viss e-cigarett eller påfyllningsbehållare är mindre skadlig än andra sådana produkter, innehålla information om halten av tjära eller kolmonoxid i produkten, likna ett livsmedel eller ren kosmetisk produkt, antyda att en viss produkt har miljöfördelar, eller hänvisa till doft eller tillsatser (gäller ej smak).

Om en förpackning till en elektronisk cigarett eller påfyllningsbehållare saknar hälsovarning, informationsblad eller innehållsdeklaration får produkten inte säljas till konsumenter i Sverige.

Har ni någon rutin för att kontrollera att de elektroniska cigaretterna och påfyllningsbehållarna som tillhandahålls är korrekt märkta och innehåller informationsblad? I så fall, vilken?

Produktanmälan

Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare ska till Folkhälsomyndigheten anmäla alla sådana produkter som de avser att tillhandahålla konsumenter på den svenska marknaden. Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte tillhandahållas konsumenter på den svenska marknaden om en anmälan inte har gjorts.

Har ni någon rutin för att kontrollera att de elektroniska cigaretterna och påfyllningsbehållarna som tillhandahålls har anmälts till Folkhälsomyndigheten? I så fall, vilken?

Särskilda rutiner för försäljning av tobaksfria nikotinprodukter

Nedanstående rutiner fyller du endast i om du säljer tobaksfria nikotinprodukter.

Produktkrav och märkning

För tobaksfria nikotinprodukter finns krav på att förpackningar ska förses med en innehållsdeklaration och en hälsovarning. Märkningen på tobaksfria nikotinprodukter får inte antyda att en viss tobaksfri nikotinprodukt är mindre skadlig än andra sådana produkter eller likna ett läkemedel eller en kosmetisk produkt. Om en förpackning saknar en innehållsdeklaration eller en hälsovarning får produkten inte tillhandahållas konsumenter på marknaden.

Har ni någon rutin för att kontrollera att de tobaksfria nikotinprodukterna som tillhandahålls är försedda med en innehållsdeklaration och har en hälsovarning? I så fall, vilken?

Underskrift

Ort och datum

Underskrift (behörig firmatecknare)

Namnförtydligande

För mer information och skicka egenkontroll till Miljöförbundet

För mer information om lagen om tobak och liknande produkter eller lagen om tobaksfria nikotinprodukter, kontakta Miljöförbundet eller besök Folkhälsomyndighetens hemsida, folkhalsomyndigheten.se.

En kopia av egenkontrollprogrammet ska skickas till Miljöförbundet och originalet ska förvaras på försäljningsstället och finnas tillgängligt för personal samt kunna uppvisas vid tillsyn.

Kontaktuppgifter:

Miljöförbundet Blekinge Väst 294 80 Sölvesborg

Växel: 0456-81 60 00

E-post: miljokontoret@miljovast.se

Behandling av dina personuppgifter hos Miljöförbundet Blekinge Väst

Miljöförbundet sparar och behandlar de personuppgifter, som du lämnar i denna blankett. Personuppgifter är till exempel namn, kontaktuppgifter, person- eller organisationsnummer och uppgift om fastighet. Syftet med att behandla dina personuppgifter är att vi ska kunna handlägga ditt ärende. Om vi inte har dina personuppgifter, kan vi inte handlägga ditt ärende.

Ibland behöver de uppgifter, som du lämnar i blanketten, kompletteras. I så fall kommer vi att själva försöka samla in de uppgifter som behövs. Det gör vi i första hand från dig själv men även andra källor kan användas, exempelvis nationella databaser, andra myndigheter eller allmänt tillgängliga källor.

Dina personuppgifter kan komma att delas med andra myndigheter och enskilda. Det kan till exempel vara om vi behöver informera eller fråga andra parter något om ditt ärende. Uppgifterna kan också komma att delas med leverantörer av datasystem (så kallade personuppgiftsbiträden) som vi använder för att kunna hantera ditt ärende. Om du ska betala en avgift för handläggningen, delar vi dina personuppgifter med personuppgiftsbiträdet Sölvesborgs kommun. Vi kan även komma att dela dina personuppgifter med en tredje part, förutsatt att vi är skyldiga att göra så enligt lag. Däremot kommer vi aldrig att överföra dina uppgifter till ett land utanför EU.

Dina personuppgifter sparas och behandlas tills ditt ärende är avslutat hos oss. Under den tid vi handlägger ditt ärende, är den rättsliga grunden för att behandla dina personuppgifter 'uppgift av allmänt intresse och myndighetsutövning'. För övrig behandling, som vi är skyldiga att göra enligt lag, är den rättsliga grunden 'rättslig förpliktelse'. Miljöförbundet styrs av regler om allmänna handlingar i Tryckfrihetsförordningen, Offentlighets- och sekretesslagen och Arkivlagen. Dina uppgifter får sällan raderas och kan behöva sparas för all framtid.

Dina rättigheter

Personuppgiftsansvarig är Miljöförbundet Blekinge Väst med organisationsnummer 2220001644. Du kontaktar oss enklast via e-postadress miljokontoret@miljovast.se eller postadress Miljöförbundet Blekinge Väst, 294 80 Sölvesborg.

Du har rätt att få information om de uppgifter vi har om dig (ett så kallat registerutdrag). Du kan också kontakta oss om du vill få dina uppgifter rättade eller överförda, om du vill begära att vi begränsar behandlingen av dina uppgifter, för att göra invändningar om du tror att vi behandlat dina personuppgifter fel eller om du vill begära radering av dina uppgifter.

Det kan vara bra att känna till att bestämmelser om allmänna handlingar och arkiv går före dataskyddsförordningen. Därför kan vi inte alltid till exempel radera någons personuppgifter, även om personen begär det.

Vårt [dataskyddsombud](#) är Kommunalförbundet Sydarkivera. Du kan vända dig till oss med frågor eller synpunkter. Kontaktuppgifter: dataskydd@sydarkivera.se. Om du har klagomål på vår behandling av dina personuppgifter, har du rätt att inge klagomål till tillsynsmyndigheten Datainspektionen.